

ЯКИМЕНКО Я. О.,

аспірант кафедри

кримінального права та кримінології

*Дніпровського державного університету**внутрішніх справ*

УДК 343.3/.7(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.96>**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОКРЕМИХ КРАЇН ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

У статті автором здійснено дослідження зарубіжного досвіду колишніх країн Радянського Союзу щодо регулювання кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України). Які до 1991 року розвивалися в межах єдиної правової системи. Наразі більшість цих країн відноситься до романо-германської (континентальної) правової сім'ї (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Естонія, Латвія, Литва, Молдова, Росія, Україна). Решта країн зазнали впливу інших правових сімей і відносяться до змішаних. Зокрема, до них можна віднести Грузію, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.

За результатом дослідження зарубіжного досвіду кримінально-правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації, автором було сформовано ряд пропозицій по вдосконаленню вітчизняного законодавства у сфері декларування.

Перспективним напрямком удосконалення кримінального законодавства, щодо правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України) можна визнати запозичення досвіду Грузії. Де умовою настання кримінальної відповідальності за ст. 355 Кримінальному кодексу Грузії є попереднє притягнення до адміністративної відповідальності. Зокрема, ненадання декларації про майнове становище, вчинене після накладання адміністративного стягнення.

Аналіз зарубіжного досвіду щодо виду, характеру і ступеню покарання за декларування недостовірної інформації надав змогу зробити висновок, щодо доцільності запозичення досвіду Латвійської Республіки. Де, зокрема, додатковим видом покарання визначено конфіскацію майна, яке не було задекларовано.

Актуальним є також досвід Естонської Республіки, щодо розширення кола суб'єктів декларування недостовірної інформації, зокрема, до близьких родичів суб'єкта декларування. По-перше, це законодавче рішення вносить додаткові складнощі в ході вчинення корупційних кримінальних правопорушень. По-друге, може мати профілактичний характер щодо вчинення нових корупційних кримінальних правопорушень.

Разом із тим, на цьому не варто закінчувати дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України). Перспективним вбачається дослідження кримінальних законодавств не розглянутих у цій роботі країн. Адже відмінність правових систем, звичаї, традиції, особливості менталітету населення дальнього зарубіжжя вносить свої корективи в кримінально-правові заборони.

Ключові слова: *декларування, недостовірна інформація, корупція, службова особа, зарубіжний досвід.*

Yakymenko Ya. O. Foreign experience of certain countries regarding criminal liability for declaring false information

In this article, the author studies the foreign experience of the former Soviet Union countries in regulating criminal liability for declaring false information (Articles 366-2 and 366-3 of the Criminal Code of Ukraine). These countries developed within a single legal system until 1991. Currently, most of these countries belong to the Romano-Germanic (continental) legal family (Azerbaijan, Belarus, Armenia, Estonia, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia, Ukraine). The remaining countries have been influenced by other legal families and are classified as mixed. In particular, these include Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan.

Based on the study of foreign experience in criminal law regulation of liability for declaring false information, the author formulated a number of proposals for improving the national legislation in the field of declaration.

Based on the study of foreign experience in legal regulation of liability for declaring false information (Art. 366-2, Art. 366-3 of the Criminal Code of Ukraine), it was found that the vast majority of countries of the former Soviet Union recognize the declaration of false information and failure to submit a declaration as socially dangerous acts. At the same time, they establish appropriate criminal liability.

A promising direction for improving criminal legislation on the legal regulation of liability for declaring false information (Art. 366-2, Art. 366-3 of the Criminal Code of Ukraine) can be recognized as borrowing the experience of Georgia. Where the condition for criminal liability under Art. 355 of the Criminal Code of Georgia is a prior administrative prosecution. In particular, failure to submit a declaration of property status committed after the imposition of an administrative penalty.

The analysis of foreign experience regarding the type, nature and degree of punishment for declaring false information has led to the conclusion that it is advisable to adopt the experience of the Republic of Latvia. Where, in particular, the confiscation of property that has not been declared is defined as an additional type of punishment.

The experience of the Republic of Estonia in expanding the circle of subjects of declaring false information, in particular, to close relatives of the declarant, is also relevant. Firstly, this legislative decision introduces additional difficulties in the course of committing corruption criminal offenses. Secondly, it may be of a preventive nature in relation to the commission of new corruption criminal offenses.

At the same time, this is not the end of the study of foreign experience in legal regulation of liability for declaring false information (Art. 366-2, Art. 366-3 of the Criminal Code of Ukraine). It seems promising to study the criminal laws of the countries not considered in this paper. After all, the differences in legal systems, customs, traditions, and peculiarities of the mentality of the population of non-CIS countries make their own adjustments to criminal law prohibitions.

Key words: *declaration, false information, corruption, official, foreign experience.*

Вступ. При будь-якому кримінально-правовому дослідженні вартим уваги є зарубіжний досвід. Країни ближнього та дальнього зарубіжжя розвиваються в межах своїх правових сімей. Кримінальне законодавство яких пристосовується під соціальні потреби населення держав. Чим саме і характеризується відмінність кримінально-правових норм. В той самий час, дослідження і запозичення, у разі позитивного досвіду, кримінально-правового регулювання суспільних відносин є важливим кроком для вдосконалення чинного українського кримінального законодавства.

Дослідження кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України) здійснювали такі вчені, як А. В. Агєєнко,

Л. П. Амелічева, В. В. Андрієшин, Д. О. Анісімов, О. С. Бондаренко, А. А. Вознюк, Д. Ф. Волонець, В. В. Глунько, І. Б. Гоздайка-Василишин, Н. І. Драч, О. О. Дудоров, З. А. Загиней, К. П. Задоя, А. Л. Замахіна, А. М. Козачина, О. О. Кравчук, М. І. Мельник, Д. М. Міськів, Р. О. Мовчан, Л. О. Мостепанюк, Ю. О. Рева, О. М. Резнік, Д. М. Стародуб, А. Є. Фоменко, М. І. Хавронюк, А. М. Черенко, В. В. Шаблистий, В. М. Янівський та інші. Проте, варто відзначити, що переважна більшість авторських досліджень здійснювалась до внесення законодавчих змін у зв'язку із введенням на території України воєнного стану.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні зарубіжного досвіду окремих країни щодо кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України).

Результати дослідження. Погоджуємось із А.В. Русаєвим, що досить різноманітним є світовий досвід в антикорупційній політиці. В певній державі конкретні заходи, які використовуються для боротьби з корупцією, залежать від багатьох факторів. На цей процес, зокрема, впливає державне управління, рівень економічного розвитку країни, її політична культура та інституційні спроможності органів державної влади бути незалежними та самостійними. Більше того, автор зазначає, що більшість зарубіжних країн мають високу ефективність державної антикорупційної політики, що базується на засадах, серед яких він виділяє – сильну політичну волю вищого керівництва держави у протидії корупції. Оскільки, на його погляд, ніякі кроки протидії корупції не будуть ефективними, якщо не буде політичної волі на всіх рівнях влади. Наявність політичної волі зумовлює дієвість принципу – у боротьбі з корупцією недоторканих осіб не має. У протидії корупції задіяні не лише спеціалізовані антикорупційні органи, але й громадянське суспільство. В інших країнах організовано спеціальний контроль громадськості за системою органів державної влади. Інформація про антикорупційну діяльність в державі є прозорою, відкритою доступною [1, с. 546].

Разом із тим, як зазначає О. М. Резнік майже в усіх країнах світу, за даними Світового банку, понад 130 із них, у законодавстві, що стосується корупції, міститься вимога для державних службовців декларувати свої витрати, доходи. При цьому розкривати таку інформацію повинні як працівники правоохоронного органу, так і члени їхніх сімей. Однак, наголошує науковець, не всі держави надають безперешкодний і відкритий доступ громадськості до фінансової інформації, що стосується чиновників [2, с. 161; 3, с. 13].

З цього, варто погодитись із Д. М. Стародубом, що країни СНД, як і Україна, намагаються запроваджувати світові тренди в декларуванні доходів, що пов'язано також з необхідністю співробітництва з іншими розвиненими країнами, які рухаються в напрямі цифрової економіки. Таким чином розвиваються електронні сервіси для платників податків, декларування доходів стає загальним та всупереч заявленій лібералізації податкового законодавства відбувається посилення контролю без створення компенсаційних заходів для платників податків. Водночас декларування іноземного доходу сьогодні залежить від сумління фізичної особи-платника податків, адже без обміну податковою інформацією контролюючі органи не можуть отримати дані про такі доходи і без механізмів легалізації доходів, досвід використання яких мають країни СНД, неможливо вивести такі доходи з тіні. Так, погоджуємось із вченим, що цим підтверджує актуальність проведення компаративістського аналізу правового регулювання декларування доходів фізичних осіб в Україні порівняно з державами-учасниками СНД для вирішення проблем вітчизняного правового регулювання [4, с. 5].

Дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України) варто здійснювати в країнах, які мають спільне минуле з Україною. Правові системи яких пов'язані спільними витоками та однаковими проблемами, які довелося вирішувати з моменту проголошення незалежності [4, с. 4]. Зокрема, це відноситься до країни Радянського Союзу. Як і до 1991 року розвивалися в межах єдиної правової системи. Наразі більшість цих країн відноситься до романо-германської (континентальної) правової сім'ї (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Естонія, Латвія, Литва, Молдова, Росія, Україна). Решта країн зазнали впливу інших правових сімей і відносяться до змішаних. Зокрема, до них можна віднести Грузію, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.

Звертаючи свою увагу на кримінальне законодавство Азербайджанської республіки можемо побачити, що кримінальна відповідальність була встановлена за не подання декларації або за надання завідомо неправдивих відомостей.

Зокрема, у ст. 213 було зазначено, що фізичні особи у випадках передбачених законодавством Азербайджанської Республіки, не подавши декларації про свої доходи або надавши завідомо неправдиві відомості про свої доходи чи витрати, або ухиляючись від сплати значної суми видатків чи обов'язкових державних соціальних страхових внесків підлягають кримінальній відповідальності у формі штрафу від двох до п'яти тисяч манатів, або виправних робіт на два роки, або обмеження волі на два роки, або позбавлення волі на строк до шести місяців [5].

В подальшому Азербайджанським законодавцем зазначену норму було виключено, а натомість ст. 213 передбачає кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, внесків із страхування від безробіття, обов'язкового медичного страхування або обов'язкового державного соціального страхування [6]. Враховуючи це, згідно законодавства Азербайджанської Республіки кримінальна відповідальність за не подання декларації або за надання завідомо неправдивих відомостей відсутня.

У кримінальному законодавстві Республіки Білорусь станом на сьогодні теж відсутня кримінальна відповідальність за не подання декларації або за надання завідомо неправдивих відомостей [7]. Проте за порушення порядку декларування доходів та майна встановлено адміністративну відповідальність.

Так, згідно ст. 24.6 зазначено, що непредставлення в установленому законодавством терміні декларації про доходи та майно осіб, зобов'язаних відповідно до законодавства про боротьбу з корупцією подати таку декларацію, або зазначення її в неповних або недостовірних відомостях про доходи та (або) майна, що підлягає декларуванню, – передбачають накладення штрафу в розмірі від однієї до двадцяти базових величин.

Примітка. Не є адміністративним правопорушенням, передбаченим цією статтею, зазначенням у деклараціях про доходи та майно:

- неповних зведень про доходи, якщо розмір доходів, не зазначених у деклараціях про доходи та майно, не перевищує 20 відсотків від загальної суми доходів, підлягаючих декларуванню;

- недостовірних зведень про розміри доходів, якщо розмір доходів, недостовірно зазначений у деклараціях про доходи та майно, відхиляється від фактичного доходу, підлягаючих розміру декларування, не більше ніж на 20 відсотків;

- недостовірних відомостей про дату придбання майна (долі в праві власності на майно);

- недостовірних відомостей про площі земельних ділянок, капітальних споруд (будівель, споруджень), ізольованих приміщень, машино-міст;

- недостовірних відомостей про вартість майна (долі в справедливій власності на майно), якщо недостовірно вказана вартість майна (долі в справедливій власності на майно), недостовірно вказана в деклараціях про доходи та майно, відхиляється від фактичної вартості такого майна (долі в справедливій власності на майно) не більше ніж на 20 відсотків;

- неповних або недостовірних відомостей про доходи та (або) майна, підлягаючих декларуванню, якщо особою подано уточнену декларацію про доходи та майно в державному органі, іншу організацію, посадовому особі, які проводять перевірку повноти та достовірності відомостей, зазначених у деклараціях, до подання державним органом, іншою організацією, посадовою особою заключення про результати перевірки повноти та достовірності наведених про доходи та майно, зазначених у деклараціях про доходи та майно [8].

У кримінальному законодавстві Вірменії встановлено кримінальну відповідальність за ухилення громадянина від подання декларації, коли подання є обов'язковим.

Зокрема, згідно ст. 206 зазначено, що злісне ухилення громадянина від подання декларації про його майно, доходи, коли подання декларації є обов'язковим, а також включення до декларації свідомо спотворених даних про доходи та витрати, що спричинили несплату

податку у великих розмірах, – караються штрафом у вигляді від стократного до п'ятисоткратного розміру мінімальної заробітної плати чи арештом терміном понад два місяці. У цій статті великим розміром вважається сума (вартість), що перевищує двохсоткратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на момент скоєння злочину [9].

Д. М. Міськів аналізуючи кримінальне законодавство Вірменії зазначає, що суб'єкт декларування, який не подав декларації, спершу притягується до адміністративної відповідальності за ч. 1 або ч. 2 ст. 169-28 Кодексу Республіки Вірменія про адміністративні правопорушення, а якщо протягом 30 днів із моменту застосування стягнення він не подав цієї декларації чи подав її із порушенням вимог щодо заповнення або порядку представлення, підлягає адміністративному стягненню за чч. 2, 4 вказаного Кодексу, а вже у разі неподання декларації протягом 30 днів із моменту застосування цього стягнення, особа притягується до кримінальної відповідальності за ст. 314-2 КК [10, с. 45].

Окрім цього, можна погодитись із Д. Ф. Волинцем, що в КК Республіки Вірменія, все ж таки, передбачена кримінальна відповідальність за діяння, пов'язане з декларуванням недостовірної інформації. Проте, на відміну від вітчизняного законодавчого акта, в законі про кримінальну відповідальність названої держави кримінально караним є не сам факт декларування недостовірної інформації відповідним суб'єктом, а вчинення даного діяння, що призвело до несплати податку у великих розмірах (тобто настання злочинних наслідків). Тому, справедливо зазначає науковець, що законодавець Республіки Вірменія не розглядає діяння у вигляді декларування недостовірної інформації в якості самостійного складу кримінального правопорушення [11, с. 70].

Отже, як можемо побачити за кримінальним законодавством Вірменії саме по собі подання неправдивої декларації (включення до декларації свідомо спотворених даних про доходи та витрати) без суттєвих наслідків (не спричинило несплату податку у великих розмірах) не передбачає кримінальної відповідальності.

Розглядаючи Пенітенціарний кодекс Естонської Республіки, як нормативно-правовий акт держави, який регулює кримінальну відповідальність за суспільно небезпечні діяння можемо зазначити. Слово декларування по всьому тексту кодексу зустрічається тільки декілька разів, в межах однієї статті 391, яка передбачає кримінальну відповідальність за контрабанду.

Разом із тим, у кодексі ст. 280 передбачено кримінальну відповідальність за подання неправдивих даних, зокрема:

(1) Подання адміністративному органу свідомо неправдивих даних – карається штрафом у розмірі до 300 штрафних одиниць або арештом.

(2) Те саме діяння, вчинене з метою отримання офіційного документа, набуття права або звільнення від обов'язку, і якщо відсутній склад винного діяння, встановлений статтями 209–213 цього Кодексу, карається грошовим стягненням або тюремним ув'язненням на строк до двох років.

(3) Дія, встановлена частиною 1 цієї статті, вчинене юридичною особою, – карається штрафом у розмірі до 2 000 євро.

(4) Дія, встановлена частиною 2 цієї статті, вчинене юридичною особою, – карається грошовим стягненням [12].

У кримінальному законодавстві Латвійської Республіки передбачено дві кримінально-правові норми, які встановлюють відповідальність у сфері декларування. Зокрема, ст. 195-2 «Ухилення від декларування готівки» та ст. 219 «Ухилення від подання декларації».

Так, згідно ст. 195-2:

(2) Недекларування або недостовірне декларування готівки у великому розмірі, що ввозиться до Латвії або вивозиться з неї з перетином внутрішнього державного кордону, якщо заповнення декларації готівки в установленому законом порядку затребуване посадовцем компетентної установи, – карається позбавленням волі терміном до двох років, чи короточасним позбавленням волі, чи примусовими роботами, чи штрафом.

(2_1) Недекларування або недостовірне декларування готівки у великому розмірі, що ввозиться до Латвії або вивозиться з неї з перетином внутрішнього державного

кордону, – карається позбавленням волі терміном до трьох років, чи короточасним позбавленням волі, чи примусовими роботами, чи штрафом.

(3) Передбачене частинами другою та 2_1 цієї статті злочинне діяння, вчинене організованою групою, – карається позбавленням волі терміном до чотирьох років, або короточасним позбавленням волі, або примусовими роботами, або штрафом [13].

У ст. 219 встановлено:

(2) Вказування неправдивих відомостей у визначеній законом декларації про доходи, власність, угоди або іншу декларацію майнового характеру, якщо неправдиві відомості зазначені про майно або інші доходи у великому розмірі, – карається короточасним позбавленням волі чи примусовими роботами, чи штрафом.

(3) Неподання джерела походження певного законом декларованого майна або інших доходів або надання неправдивих відомостей про джерело походження декларованого майна або інших доходів, якщо такі відомості в установленому законом порядку затребувані відповідним чином уповноваженою державною структурою та якщо неправдиві відомості зазначені про майно або інші доходи у великому розмірі, – карається позбавленням волі терміном до двох років або короточасним позбавленням волі, або примусовими роботами, або штрафом із конфіскацією майна або без такої [13].

Отже, можемо погодитись із Д. М. Міськів, що у Латвійській Республіці умовою кримінальної відповідальності за ухилення від подання декларації є великий розмір невідповідності задекларованих відомостей реальними. Разом із тим, наголошує науковець, якщо ж такий розмір є невеликим, як і в Україні, настає адміністративна відповідальність (ст. 166-27 Латвійського кодексу адміністративних правопорушень). Проте, продовжує науковець, на відміну від українського законодавства, який розмір слід вважати великим ні в самому Кримінальному законі, ні в Кодексі адміністративних правопорушень, ні у антикорупційному законі, що визначає обов'язок декларування, не вказано. Відтак адміністративна і кримінальна відповідальність за подання в декларації державних посадових осіб завідомо недостовірних відомостей розмежовуються за оцінкою правозастосовного органу [10, с. 49].

Згідно кримінального законодавства Литовської Республіки у ст. 221 передбачено кримінальну відповідальність за неподання декларації, звіту чи іншого документа. Зокрема:

1. Особа, яка з метою ухилення від сплати податків чи інших внесків на суму понад 400 MGL не подала своєчасно до уповноваженого державного органу декларацію, звіт чи інший документ, затверджений у встановленому порядку, у порядку, встановленому правовими актами, після письмового нагадування цієї державної установи про обов'язковість їх подання, – караються штрафом або обмеженням волі, або арештом, або позбавленням волі на строк до чотирьох років.

2. Особа, яка вчинила діяння, передбачене частиною першою цієї статті, якщо сума податків або інших зборів перевищує 900 MGL, – караються штрафом або позбавленням волі на строк до семи років.

3. Юридична особа також несе відповідальність за дії, передбачені цією статтею [14].

У кримінальному законодавстві Республіки Молдова відповідальність за ухилення фізичних осіб від сплати податків передбачено у ст. 2441. Так:

(1) Ухилення від сплати податків фізичних осіб, які не займаються підприємницькою діяльністю, шляхом ухилення від подання декларації про доходи або внесення до декларації викривлених даних, якщо сума податку, що підлягає сплаті, перевищує 2500 умовних одиниць, – карається штрафом від 1350 до 2350 умовних одиниць або неоплачуваними роботами на користь громади від 180 до 240 годин.

(2) Ті самі дії, що призвели до несплати податку в особливо великих розмірах, – караються штрафом від 2350 до 3350 умовних одиниць або позбавленням волі на строк до 1 року [15].

За кримінальним кодексом Російської Федерації взагалі відсутня кримінальна відповідальність за порушення порядку декларування, декларування недостовірної інформації тощо. Тільки у кодексі про адміністративні правопорушення ст. 16.4 встановлено

адміністративну відповідальність за недекларування або недостовірне декларування фізичними особами готівкових коштів та (або) грошових інструментів.

Отже, нами було розглянуто вище країни, які відносяться до романо-германської (континентальної) правової сім'ї. Надалі розглянемо решту країн колишнього Радянського Союзу, які відносяться до змішаних правових сімей. Це, безпосередньо зумовлено етнічними характеристиками окремих верств населення. Зокрема, до них відносять Грузію, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.

За ст. 355 Кримінальному кодексу Грузії встановлюється кримінальна відповідальність за неподання декларації про майнове становище або внесення до декларації неповних або невірних даних.

Зокрема, ненадання декларації про майнове становище, вчинене після накладання адміністративного стягнення за таке ж діяння, або внесення до декларації свідомо неповних або невірних даних, – караються штрафом чи суспільно корисною працею на строк від ста двадцяти до двохсот годин із позбавленням права обіймати посади або займатися діяльністю на строк до трьох років [16].

Як можемо побачити, умовою настання кримінальної відповідальності за ст. 355 Кримінальному кодексу Грузії є попереднє притягнення до адміністративної відповідальності. На відміну від українського кримінального законодавства, грузинський законодавець передбачив відповідальність за не подання декларації та внесення неповних або невірних даних однією кримінально-правовою нормою.

Отже, варто погодитись із Д. Ф. Волонцем, що досвід Грузії в частині встановлення кримінальної відповідальності за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування є позитивним саме через вказівку на те, виключно у випадках, коли винний попередньо притягався до адміністративної відповідальності за вчинення цього діяння, можливе притягнення до кримінальної відповідальності. Впровадження відповідного підходу дозволило б подолати складнощі, що існують в розмежуванні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-3 КК України від адміністративного правопорушення у вигляді порушення вимог фінансового контролю [11, с. 200].

Д. М. Міськів взагалі дійшов до висновку, що доцільно встановити за діяння, пов'язані з неподанням декларації, лише адміністративну відповідальність або дисциплінарну відповідальність з позбавленням права обіймати відповідні посади [10, с. 206].

У кримінальному кодексі Казахстану [17] відсутня кримінальна відповідальність за порушення у сфері правил та порядку декларування. Якщо звернутись до адміністративного законодавства Казахстану, то зможемо побачити, що до 01 січня 2021 року у ст. 274 було встановлено адміністративну відповідальність за порушення заходів фінансового контролю. Зокрема, набрали чинності положення Закону № 412-V від 18 листопада 2015 року «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів Республіки Казахстан з питань декларування доходів і майна фізичних осіб».

Дещо інакша ситуація у кримінальному законодавстві Киргизстану. Встановлюється кримінальна відповідальність тільки за ст. 242 «Ухилення від сплати податку та (або) інших обов'язкових платежів до бюджету» та за ст. 243 «Ухилення від сплати податку та (або) інших обов'язкових платежів до бюджету з організацією» [18]. Схожа ситуація і в Кримінальному кодексі Республіки Таджикистан. У ст. 292 передбачено кримінальну відповідальність за відмову від сплати податків і (або) платежів з юридичної особи, а ст. 293 встановлено кримінальну відповідальність за відмову фізичної особи від сплати податків і (або) платежів [19].

У кримінальному кодексі Республіки Туркменістан взагалі відсутня кримінальна відповідальність досліджуваного діяння [20]. Аналогічна ситуація у кримінальному законодавстві Республіки Узбекистан. Проте, встановлено кримінальну відповідальність за порушення митного законодавства (ст. 182) де фігурує декларація, та в складі контрабанди (ст. 246) [21].

Висновки. Отже, за результатом дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК

Україні) було встановлено, що переважна більшість країн колишнього Радянського Союзу визнає декларування недостовірної інформації, а також неподання декларації суспільно небезпечними діями. Встановлюючи при цьому відповідну кримінальну відповідальність.

Перспективним напрямком удосконалення кримінального законодавства, щодо правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України) можна визнати запозичення досвіду Грузії. Де умовою настання кримінальної відповідальності за ст. 355 Кримінальному кодексу Грузії є попереднє притягнення до адміністративної відповідальності. Зокрема, ненадання декларації про майнове становище, вчинене після накладання адміністративного стягнення.

Аналіз зарубіжного досвіду щодо виду, характеру і ступеню покарання за декларування недостовірної інформації надав змогу зробити висновок, щодо доцільності запозичення досвіду Латвійської Республіки. Де, зокрема, додатковим видом покарання визначено конфіскацію майна, яке не було задекларовано.

Актуальним є також досвід Естонської Республіки, щодо розширення кола суб'єктів декларування недостовірної інформації, зокрема, до близьких родичів суб'єкта декларування. По-перше, це законодавче рішення вносить додаткові складнощі в ході вчинення корупційних кримінальних правопорушень. По-друге, може мати профілактичний характер щодо вчинення нових корупційних кримінальних правопорушень.

Разом із тим, на цьому не варто закінчувати дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання відповідальності за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2, ст. 366-3 КК України). Перспективним вбачається дослідження кримінальних законодавств не розглянутих у цій роботі країн. Адже відмінність правових систем, звичаї, традиції, особливості менталітету населення дальнього зарубіжжя вносить свої корективи в кримінально-правові заборони.

Список використаних джерел:

1. Русаєв А.В. Зарубіжний досвід розслідування доказування декларування недостовірної інформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. С. 546–551. URL: http://lsej.org.ua/6_2023/126.pdf
2. Стебляк А.В., Резнік О.М. Електронне декларування як форма контролю за діяльністю працівників правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. 2017. Випуск 44. Том 2. С. 160–164.
3. Беззуб І. Впровадження електронного декларування доходів держпосадовців в Україні. *Громадська думка про правотворення*. 2016. № 4. С. 4–13.
4. Стародуб Д.М. Правове регулювання декларування доходів фізичних осіб: порівняльна характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ун-т держ. фіс. служб. України, Ірпінь, 2017. 207 с.
5. Azərbaycan respublikasının cinayət məəcəlləsi : веб-сайт. URL: <https://e-qanun.az/framework/46947>
6. Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки : веб-сайт. URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353#pos=2628;134
7. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь: веб-сайт. URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275>
8. Кодекс Республіки Білорусь про адмінправопорушення: веб-сайт. URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091>
9. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ : веб-сайт. URL: <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1349&lang=arm&enc=utf8>
10. Міськів Д.М. Відповідальність за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Львів. держ. ун-т. внутр. справ, Львів, 2021. 291 с.
11. Волонець Д.Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ, Дніпро, 2021. 229 с.

12. Пенітенціарний кодекс Естонії : веб-сайт. URL: <https://www.juristaitab.ee/sites/default/files/seaduste-tolked/ПЕНИТЕНЦИАРНЫЙ%20КОДЕКС%2001.11.2022.pdf>
13. Кримінальний кодекс Латвійської Республіки : веб-сайт. URL: <https://lawyer-khroulev.com/wp-content/uploads/2019/09/ugolovnij-zakon-latvii.pdf>
14. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas : веб-сайт. URL: https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=66150#
15. Codul penal al republicii Moldova : веб-сайт. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109495&lang=ro
16. Кримінальний кодекс Грузії : веб-сайт. <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=229>
17. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан : веб-сайт. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=5;-155
18. Кримінальний кодекс Киргизської Республіки : веб-сайт. <https://cbd.minjust.gov.kg/112309/edition/14072/ru>
19. Кодекси чиниятии чумхурии точикистон : веб-сайт. URL: <https://mmk.tj/content/кодекси-чиниятии-чумхурии-точикистон>
20. Türkmenistanyň jenaýat kodeksi : веб-сайт. URL: <https://bp.gov.tm/laws/303/show>
21. ‘zbekiston respublikasining jinoyat kodeksi : веб-сайт. URL: <https://lex.uz/mact/-111453>
22. Анісімов Д.О. Зарубіжний досвід окремих країн щодо кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 1 (30). С. 158–162.

